

Hansson var NS-medlem

Hansson-brødrenes følelser er ikke vanskelige å forstå.

Men innlegget belyser indirekte de valg en historiker stilles overfor, når man skal behandle viktige samfunnsendringer og samtidig ta hensyn til personvern for de man skriver om.

krigs- historie

Som svar på Bjørn I. Hanssons kronikk i går, dokumenterer dr.philos. Lars Borgersrud at general Halvor Hansson var innmeldt i Nasjonal Samling.

Det gode minnet blant familie, venner og kolleger kan kollidere med andre og mer eksakte kilder fra en annen historisk epoke, samtidens. Da er forklaringen på endringene i personen og samfunnet viktig, for å forstå hva som skjedde ham, og oss, istedenfor glemsel eller uklare minner. Det er forskningens oppgave.

Man kan få det inntrykk av innlegget at rapporten først og fremst handler om Hansson. Det er slett ikke tilfelle. Han er ikke viet noen spesiell omtale i seg selv, men er omtalt i tilknytning til de stillinger han hadde. At undertegnede skulle ha noe ønske om å henge ham ut har ingenting med realitetene å gjøre.

■ ■ Jeg må minne om at selve hovedtemaet i rapporten er å kartlegge og å kvantifisere forekomsten av NS-medlemskap før eller etter 9. april blant det sentrale utvalget av krigsskoleoffiserer, som er nærmere definert i rapporten. Da skulle det bare mangle at man ikke skulle behandle så sentrale, offentlige personer som Hansson. Jeg har skrevet om Hansson tidligere, for eksempel i «Norsk krigsleksikon 1940-1945» (s. 159, signaturen «LAB») uten å nevne hans NS-medlemskap i det hele tatt, siden jeg ikke fant det naturlig i en slik sammenheng. Men her er det altså det som er selve temaet.

■ ■ Det springende punkt – om Hansson noen gang var NS-medlem – lar seg lett dokumentere. I Nasjonal Samlings partiarkiv, i «Kartotekoversikt for NS Oslo. Medlemmer av Oslo avdelingen National Samling» (Pa 760, 11, Riksarkivet), er for 1933, Hansson, hans hustru og to av hans sønner innført som medlemmer. Denne kilden er oppgitt i forskningsrapporten. Det er derfor dekning for bruk av «sønner». Fru Hansson var et meget aktivt NS-medlem også etter 9. april 1940. Vi finner en ny innmelding for en av disse to sønnene i oktober 1940 (Pa 774, 77). Vi må derfor anta at han hadde forsvunnet som så mange andre ut av medlemsrekkene på 30-tallet, kanskje sammen med faren, men vi vet ikke når.

■ ■ Hansson-brødrenes dementi er det i tråd med disse kildene neppe dekning for. Kildene bekreftes også av annet samtidig materiale. At Hansson i tiden rundt 1933 var meget aktiv i kretsen rundt Quisling var ingen hemmelighet for hans kolleger i samtiden. For moderne forskning må dette antas å være alment kjent. I Hans Fredrik Dahls Quisling-biografi er han for eksempel omtalt som tilhørende Quislings «kjernegruppe».

■ ■ Kjente Ruge til Hanssons medlemskap i NS? Det er lite sannsynlig at Ruge ikke skulle kjenne til det. Den forbigående som Hansson ble utsatt for i 1937 var det nettopp Ruge som generalstabs-sjef som gjennomførte. Han hadde derfor gode personlige grunner til å rette opp dette i 1940, etter at Hansson hadde fått anledning til å vise hva han sto for. Men at en rakrygget holdning under felttoget ikke var ensbetydende med motstandskamp under den følgende okkupasjonstiden, viser en rekke personskjebner.

■ ■ Hansson hørte som generalstabs-sjef til den gruppe offiserer som var etterspurt av landets lovlige myndigheter relativt tidlig under okkupasjonen, og var selvsagt klar over det. Men han hadde gitt æresord til okkupanten om ikke å bære våpen mot det tyske riket, og følte seg rimeligvis bundet av det. Mer aktivistisk innstilte offiserer enn ham selv kritiserte denne holdningen. Ørnulf Dahl skriver for eksempel i et brev til militærattachéen i Stockholm fra månedsskiftet oktober/november 1940 at «Hansson har ikke tatt noe standpunkt ennå».

■ ■ Til slutt: Brødrene Hansson er indignerte over formuleringen om at Quisling (og Berlin) kunne ha interesse av å holde seg orientert om militær jernbanedrift i landet. Vi vet at tyske etterretningsfolk reiste rundt i landet og førte samtaler med norske offiserer, som de mente var interessante og sympatisk innstilte. Det ville være logisk å vente at de ville prøve seg på Hansson, som satt så sentralt plassert på det militære jernbanekontor. Det kan da umulig utlegges som at undertegnede mener at dette kunne være Hanssons skyld. Brødrene forveksler også i sitt innlegg Hansson med Johannes Schiøtz i tilknytning til rapportens behandling av Hauglie-saken. At det er Schiøtz jeg skriver om her, framgår av at han var forfatter av det skrivet som omtales og av sammenhengen for øvrig.

Lars Borgersrud